

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.011.03.2019

02217819

Pan Mariusz Popowski
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Mońkach
ul. Wyzwolenia 12, 19-100 Mońki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/041 – Pomoc świadczona przez gminy osobom żyjącym w ubóstwie

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach, ul. Wyzwolenia 12, 19-100 Mońki, zwany dalej „Ośrodkiem” lub „MOPS”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Popowski, dyrektor od 7 stycznia 2013 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikacja mieszkańców zagrożonych i żyjących w ubóstwie oraz projektowanie adekwatnych działań na rzecz jego ograniczenia. 2. Realizacja działań mających na celu wychodzenie z ubóstwa. 3. Trwałość efektów podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia ubóstwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (I półrocze). Do realizacji celu kontroli zostały wykorzystane także dane statystyczne i dokumenty strategiczne gminy z lat wcześniejszych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	Tomasz Suchowierski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/86/2019 z 9 lipca 2019 r. i nr LBI/131/2019 z 30 września 2019 r. Magdalena Krakowska-Wąż, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/87/2019 z 9 lipca 2019 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach realizował działania adekwatne do potrzeb osób zagrożonych i żyjących w ubóstwie. Problemy społeczne tych osób były identyfikowane i monitorowane przez MOPS przede wszystkim przy wykorzystaniu wiedzy pracowników socjalnych nabytej w ramach realizowanych zadań określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³ oraz informacji pozyskiwanych z innych instytucji. Na tej podstawie przygotowywano ofertę pomocy dostosowaną do potrzeb osób żyjących w ubóstwie. Realizowane przez MOPS projekty socjalne mające na celu m.in. pomoc osobom zagrożonym ubóstwem, były ukierunkowane na zwiększenie aktywności zawodowej podopiecznych oraz polepszenie ich konkurencyjności na rynku pracy. Temu celowi służyła też współpraca z instytucjami pozarządowymi.

Pomoc świadczona przez MOPS była podejmowana głównie na podstawie wniosków składanych przez zainteresowanych i po przeprowadzeniu rzetelnego i zgodnego z obowiązującymi przepisami postępowania, w ramach którego dokonywano dokładnego rozpoznania sytuacji życiowej wnioskujących o udzielenie pomocy oraz ustalano jej zakres. Osoby potrzebujące uzyskiwały wsparcie w formie zasiłków stałych, okresowych i celowych, usług opiekuńczych, finansowania pobytu w domu pomocy społecznej, finansowania posiłków oraz wypłacania świadczeń na zakup żywności. Jednocześnie pracownicy socjalni Ośrodka w ramach pracy socjalnej motywowali beneficjentów przede wszystkim do szukania zatrudnienia, a także świadczyli pomoc w zakresie poradnictwa socjalnego i rodzinnego.

W latach 2015 – 2018 nakłady przeznaczone na pomoc dla osób ubogich zmniejszały się i wyniosły odpowiednio: 313,4 tys. zł, 165,2 tys. zł, 76,4 tys. zł i 26,4 tys. zł. Zmniejszenie się nakładów wynikało ze zmniejszania się liczby osób wykazywanych jako potrzebujące pomocy z tytułu ubóstwa socjalnego. Liczba tych osób zmniejszyła się z 262 w 2015 roku do 32 w 2018 roku. Pomimo zmniejszającej się liczby osób otrzymujących pomoc z tytułu ubóstwa nie można jednak wnioskować, że zjawisko ubóstwa zanika na terenie gminy Mońki. Ubóstwo było następstwem lub towarzyszyło bezrobociu, chorobie, niepełnosprawności, wielodietności czy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego i te właśnie czynniki były znacznie częściej niż ubóstwo wskazywane jako główna przyczyna udzielenia pomocy przez MOPS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Identyfikacja mieszkańców zagrożonych i żyjących w ubóstwie oraz projektowanie adekwatnych działań na rzecz jego ograniczenia

Opis stanu faktycznego

1.1. W statucie⁵ i w regulaminie organizacyjnym⁶ MOPS nie wyodrębniono zagadnień związanych z ograniczeniem zjawiska ubóstwa na terenie gminy. Były one realizowane w ramach zadań takich jak: „Organizowanie i prowadzenie działalności socjalnej, zmierzającej do poprawy sytuacji osób, rodzin i grup wymagających pomocy”, „Wnioskowanie w sprawach zaspokojenia potrzeb jednostkowych i środowiskowych”, „Rozpoznanie potrzeb w zakresie zaspokojenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania podopiecznego” i „Ocena realizacji i skuteczności planów pomocy”. W Ośrodku nie powołano działu (zespołu) ds. osób żyjących w ubóstwie. Zadania związane

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2019 poz. 1507, ze zm. dalej „ustawa o pomocy społecznej” lub „ustawa”.

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach został przyjęty uchwałą Nr VII/42/15 Rady Miejskiej w Mońkach z dnia 7 maja 2015 r.

⁶ Regulamin został wprowadzony zarządzeniem nr 3/2017 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mońkach z dnia 03 marca 2017r.

z niesieniem pomocy osobom potrzebującym, w tym dotkniętym ubóstwem, były wykonywane przez pracowników socjalnych zatrudnionych w ramach Działu Pomocy Środowiskowej. (akta kontroli str. 4-8)

W latach 2017 – 2019 (I półrocze) Ośrodek zatrudniał odpowiednio 8, 8 i 9 pracowników socjalnych. Stan zatrudnienia Ośrodka w badanym okresie spełniał wymagania art. 110 ust. 11 ustawy w zakresie proporcji zatrudnienia pracowników socjalnych do liczby mieszkańców (na jednego pracownika przypadało od 1627 do 1862 mieszkańców, przy ustawowym normatywie 2 tys. osób). Drugi wymóg określony w ustawie dotyczących liczby środowisk przypadających na jednego pracownika (nie więcej niż 50), którego MOPS, wobec realizacji pierwszego wymogu nie miał obowiązku realizować, był spełniony w 2018 i w 2019 r. (liczba środowisk na jednego pracownika wynosiła od 43 do 49). Wymóg ten nie był natomiast spełniony w 2017 r., gdy na jednego pracownika przypadały 52 środowiska. (akta kontroli str. 9)

Pracownicy socjalni MOPS w latach 2017-2019 brali udział w szeregu szkoleń podnoszących ich kwalifikacje. Uczestniczyli m.in. w szkoleniach z zakresu superwizji (5 pracowników w 2017 r. i 4 w 2018 r.), pracy socjalnej z osobami zaburzonymi psychicznie (7 pracowników) i szkoleniach związanych z przemocą w rodzinie (4 pracowników). Zagadnienia związane z tematyką ubóstwa były poruszane podczas szkolenia „Kontrakt socjalny w pomocy społecznej” i „Kontrakt socjalny jako narzędzie pracy pracownika socjalnego” (w których udział wzięło po jednym pracowniku), „Posiłek w szkole i w domu – rządowy program na lata 2019-2023” (1 pracownik) i „Kierowanie i odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w praktyce – aktualności 2018” (1 pracownik). Łączny koszt szkoleń pracowników socjalnych (łącznie z delegacjami) od początku 2017 r. wyniósł 14,9 tys. zł, w tym w 2017 r. 8,5 tys. zł i w 2018 r. – 4 tys. zł. (akta kontroli str. 10-14)

W 2017 r. szkolenia superwizyjne zorganizowano dla pracowników socjalnych i pracowników środowiskowych domów pomocy⁷ (udział w nich wzięło 5 pracowników, a koszt szkolenia wyniósł 1,8 tys. zł). W 2018 r. czterech pracowników wzięło udział w bezpłatnej superwizji konsultacyjno-wspierającej dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie⁸. (akta kontroli str. 14)

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że Ośrodek realizuje potrzeby szkoleniowe zgodnie ze zgłoszeniami pracowników. „Nie wystąpiły przypadki niezrealizowania szkoleń, których potrzebę zgłosili pracownicy.” Nie było także potrzeby występowania do Urzędu o dodatkowe środki finansowe na szkolenia. (akta kontroli str. 210-212)

1.2. Ośrodek nie posiadał ustalonego systemu diagnozowania sytuacji osób żyjących w ubóstwie na terenie gminy. Nie zlecał też opracowania takiej diagnozy innym podmiotom. Zadania z tego zakresu były jednak realizowane, przede wszystkim na etapie opracowywania ocen zasobów społecznych i sprawozdań z realizacji zadań Ośrodka. Potrzeby w zakresie pomocy osobom ubogim identyfikowano także podczas przygotowywania i realizacji Programu Rządowego Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania, Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (FEAD), programu „RAZEM W PRZYSZŁOŚĆ – program aktywnej integracji podopiecznych MOPS w Mońkach” oraz przygotowywanego do realizacji w 2020 r. projektu „Lokalnie Pomagamy” skierowanego do środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. (akta kontroli str. 66-188, 193-201)

Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „Diagnoza sytuacji osób ubogich w Gminie opierała się przede wszystkim o wiedzę pracowników socjalnych, którzy podczas wywiadów identyfikowali i analizowali poszczególne problemy społeczne w ramach prowadzonej pracy socjalnej. Pozyskiwaliśmy także informacje od asystenta rodziny oraz dzielnicowych. Zjawisko ubóstwa w naszej gminie jest praktycznie zawsze czynnikiem towarzyszącym

⁷ „Superwizja dla pracowników socjalnych i pracowników środowiskowych domów samopomocy” – szkolenie prowadzone przez Centrum Edukacji MENTOR Leszek Twardowski z Białegostoku.

⁸ „Superwizja konsultacyjno-wspierająca dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie” – szkolenie prowadzone przez Fundację Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

bezrobociu, nieporadności życiowej bądź niepełnosprawności. Identyfikacja osób ubogich opiera się o obserwacje środowiska dokonywane przez pracowników socjalnych, sygnały i informacje z zewnątrz, tj. od dzielnicowych, osób krewnych i obcych, anonimy, a także od samych zainteresowanych zgłaszających się do MOPS. W przypadku każdej informacji lub zgłoszenia pracownik socjalny odwiedzał rodzinę i przeprowadzał wywiad środowiskowy, w którym sprawdzał całą sytuację rodziny, w tym powody ubóstwa i określał najbardziej adekwatny rodzaj pomocy." (akta kontroli str. 210-212)

1.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki na lata 2016-2022 została opracowana w czerwcu 2016 r. Projekt Strategii przygotował powołany przez Burmistrza 9 osobowy Zespół w skład którego weszło m.in. trzech przedstawicieli MOPS (dyrektor i dwóch pracowników). Podczas opracowywania Strategii odbyły się cztery spotkania robocze Zespołu. Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że Strategia była konsultowana poprzez przedstawienie projektu klientom pomocy społecznej podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych, a członkowie Zespołu opracowującego Strategię przedstawiali projekt dokumentu w jednostkach, w których pracowali. Do października 2019 r. Strategia nie była aktualizowana. (akta kontroli str. 15-65, 210-212)

Strategia zawierała: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań i sposób realizacji strategii. Nie zawierała natomiast ram finansowych oraz wartości wskaźników realizacji działań, do czego zobowiązywał art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c) i d) ustawy o pomocy społecznej. W Strategii wskazano jedynie źródła finansowania realizacji zadań. Ustawa o pomocy społecznej wprowadziła nie definiuje pojęcia ram finansowych Strategii, jednak wskazanym jest, aby zawierały one co najmniej źródła finansowania i prognozowane kwoty maksymalne w każdym roku obowiązywania dokumentu⁹. W Strategii nie podano też wartości wskaźników realizacji działań, ograniczając się do sformułowań takich jak „liczba rodzin”, czy „liczba osób”, bez wskazania oczekiwanej wartości. Brak określonych wartości wskaźników utrudniał dokonywanie ocen realizacji założonych celów i podejmowanych działań. Dyrektor OPS wyjaśnił, że: „Strategia jest opracowywana na okres 5 lat. Przy jej przygotowywaniu nie byliśmy w stanie przewidzieć i szczegółowo określić ram finansowych poszczególnych zadań, m.in. dlatego, że nie wiedzieliśmy jakim budżetem będzie dysponował MOPS i gmina w tych latach. Mogliśmy podać jedynie przewidywane źródła finansowania. Brak podania szczegółowych wskaźników realizacji działań wynikał stąd, że ich precyzyjne określenie podczas przygotowywania Strategii nie było możliwe. Wartość wskaźników jest zależna od sytuacji w danym okresie i w Strategii mogły zostać przedstawione jedynie w dużym przybliżeniu.” (akta kontroli str. 15-65, 210-212)

W Strategii zamieszczono m.in. dane statystyczne dotyczące gminy oraz scharakteryzowano najważniejsze problemy społeczne, do których zaliczono starzenie się społeczeństwa i poszerzanie się kręgu osób wymagających opieki i wsparcia oraz bezrobocie. W Strategii określono cztery priorytety działań: [I] Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy, [II] Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, [III] Poprawa oferty edukacyjnej, kulturalnej i [IV] Polepszenie warunków życia i zdrowia mieszkańców gminy. W ramach priorytetów sformułowane zostały cele operacyjne i kierunki działania służące ich realizacji. Żaden z kierunków działania nie odnosił się w bezpośredni sposób zjawiska ubóstwa. W sposób pośredni problematyka dotycząca wspierania osób ubogich w zakresie realizowanym przez MOPS została ujęta:

- w priorytecie I, w kierunkach działań:
 - a. Wsparcie doradcze, szkoleniowe i finansowe dla osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej (w ramach celu operacyjnego 3 Wspomaganie przedsiębiorczości),
 - b. Planowanie we współpracy ze służbami pomocy społecznej kompleksowych form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w ramach celu operacyjnego 4 Dostosowanie zasobów ludzkich do zmian zachodzących na rynku pracy). Działanie miało być finansowane ze środków gminy i zewnętrznych, jego

⁹ M. Makuch, D. Moron, Ramy finansowe gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych – prawo i praktyka, Samorząd Terytorialny 2015, nr 1-2, s. 143.

realizacją miał zająć się MOPS i Powiatowy Urząd Pracy, a wskaźnikami realizacji miała być liczba osób, które skorzystały ze wsparcia;

- w priorytecie II, w działaniu: Prowadzenie programów dożywiania oraz wsparcia materialnego dla rodzin najuboższych (w ramach celu operacyjnego 1 Pomoc rodzinom potrzebującym). Źródłem finansowania tego zadania miały być środki zewnętrzne i gminne, podmiotem realizującym MOPS, a wskaźnikami osiągnięcia celu liczba rodzin korzystających ze wsparcia materialnego oraz liczba osób korzystających z programów dożywiania, w tym liczba dzieci.

Z zapisów w Strategii wynika, że znacznie częściej niż z powodu ubóstwa pomoc jest przyznawana ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W Strategii wskazano, że niekorzystne tendencje demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa i zmniejszającą się liczbą mieszkańców będą skutkowały potrzebą zwiększenia zakresu i dostępności usług opiekuńczych. Tendencje te nie zostały powiązane z pogłębianiem się skali ubóstwa. Problematyka ubóstwa nie została również ujęta wprost w zawartej w Strategii prognozie, w której przewidziano m.in. że:

- w zakresie bezrobocia – udzielane wsparcie wpłynie na wzrost aktywności bezrobotnych na rynku pracy, zmniejszy problem wykluczania społecznego oraz będzie przyczyniać się do redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia,
- w zakresie poprawy funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych – działania podejmowane przez Ośrodek wzmocnią lub pomogą odzyskać zdolność prawidłowego funkcjonowania, planowane wspieranie osób i rodzin w kryzysie poprzez wykorzystanie bazy i zasobów ludzkich w propagowaniu wartości kulturowych, sportu i rekreacji,
- w zakresie uzależnień – będzie funkcjonował system profilaktyki i zwalczania uzależnień przyjęty Gminie,
- w zakresie pomocy osobom wymagającym całodobowej opieki – zaplanowano zwiększenie dostępności usług specjalistycznych oraz opiekuńczych.

(akta kontroli str. 15-65)

Dyrektor MOP w sprawie sposobu ujęcia zagadnienia ubóstwa w Strategii wyjaśnił, że: „*Ubóstwo jest z zasady następstwem podstawowej przyczyny pomocy, którymi są najczęściej bezrobocie, niepełnosprawność i nieporadność życiowa. Określając rodzaj pomocy staraliśmy się wyeliminować zdiagnozowaną przyczynę udzielania pomocy, a w takiej sytuacji problem ubóstwa z zasady rozwiązywał się samoistnie. Z tego też powodu w Strategii skoncentrowaliśmy się na problemach związanych z głównymi przyczynami udzielania pomocy, traktując ubóstwo jako sprawę o mniejszym znaczeniu.*”

(akta kontroli str. 210-212)

1.4. Sporządzone przez MOPS Oceny Zasobów Pomocy Społecznej¹⁰ za lata 2016, 2017 i 2018 zawierały wszystkie wymagane elementy określone w art. 16a ust. 2 ustawy, w tym dane o infrastrukturze, kadrze MOPS, organizacjach pozarządowych z którymi MOPS współpracował oraz informacje o nakładach finansowych na zadania pomocy społecznej. W ocenach przedstawiono też dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, powodach i rodzajach udzielanej pomocy i świadczeń. Głównymi problemami społecznymi wskazanymi w OZPS były: bezrobocie, duża liczba osób niepełnosprawnych i długotrwałe lub ciężko chorych oraz starzenie się społeczeństwa, którego skutkiem będzie w przyszłości przede wszystkim wzrost liczby osób umieszczanych w domach pomocy społecznej oraz wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze świadczone w domu klienta. Ubóstwo nie zostało wskazane wśród głównych powodów przyznawania pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 66-171)

MOPS co roku przedkładał Radzie Miejskiej w Mońkach sprawozdania z działalności – sprawozdanie za 2016 przekazano do Urzędu Miejskiego 6 kwietnia 2017 r., za rok 2017 – 9 kwietnia 2018 r., a za rok 2018 – 16 kwietnia 2019 r. Sprawozdania wraz z OZPS były przedstawiane przez Dyrektora MOPS posiedzeniach na Komisji ds. Rodziny, Oświaty, Kultury i Opieki Społecznej w Mońkach i kierowane na sesje Rady Miejskiej, która

¹⁰ Dalej: OZPS

uchwałami z 28 kwietnia 2017 r., 26 kwietnia 2018 r. i 25 kwietnia 2019 r. zaakceptowała OZPS i przyjęła do wiadomości sprawozdania. (akta kontroli str. 188)

W sprawozdaniach z działalności MOPS przedstawiano informacje o wykonaniu budżetu w danym roku, zrealizowanych zadaniach, w tym dane o wypłaconych świadczeniach, działalności asystentów rodziny, współpracy z innymi instytucjami i podmiotami, niekonwencjonalnych formach pomocy (w tym mityngach niepełnosprawnych, choinkach dla samotnych oraz współpracy z Bankiem Żywności) i realizowanych projektach. Przedstawiano także działania planowane na rok następny. Informacje o podejmowanych działaniach związanych z zapobieganiem ubóstwu ograniczały się w sprawozdaniach do wskazania liczby rodzin korzystających z zasiłków z powodu ubóstwa (5 pozycja pod względem liczby osób korzystających powód przyznania pomocy w 2016 r. i 6 w 2017 r. i 2018 r.). Przedstawiono też informacje o realizowanych programach i projektach, w ramach których oferowano pomoc podopiecznym MOPS.

(akta kontroli str. 172-187, 193-201)

1.5. W Ośrodku nie wprowadzono uregulowań wewnętrznych dotyczących identyfikowania i monitorowania potrzeb osób zagrożonych ubóstwem. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że regulacje takie nie zostały wprowadzone, „.../ gdyż nie mamy takiego obowiązku. Nie było także potrzeby przygotowywania takiego systemu, gdyż z zadań związanych z identyfikowaniem i monitorowaniem potrzeb osób zagrożonych ubóstwem w wystarczającym stopniu wywiązują się pracownicy socjalni.”

(akta kontroli str. 188, 210-212)

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że potrzeby osób ubogich były rozpoznawane podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych i rozmów z sąsiadami i rodziną. Na tej podstawie oceniano sytuację zdrowotną, finansową, rodzinną, zawodową, mieszkaniową osób potrzebujących. Ponadto „.../ Pracownicy socjalni stale pozostają w kontaktach z instytucjami takimi jak policja, ośrodek zdrowia, szpital, szkoła by podejmować wspólne działania na rzecz tych osób.”

(akta kontroli str. 189-192)

Dyrektor wyjaśnił też, że w przypadku pozyskania informacji o osobach potrzebujących wsparcia w związku z ubóstwem kierowano do takiej osoby pracownika socjalnego, który przeprowadzał wywiad środowiskowy i ustalał sytuację i potrzeby osoby potrzebującej. Odnosnie dysponowania wiedzą o liczbie osób, które w najbliższym czasie będą potrzebować pomocy ze względu na ubóstwo Dyrektor MOPS podał, że: „Ze względu na fakt, że ubóstwo w naszej gminie jest z zasady następstwem innych czynników, np. bezrobocia, nie jest możliwe przewidzenie, ile osób będzie potrzebowało pomocy w związku z ubóstwem.”

(akta kontroli str. 210-212)

W latach 2016-2019 wszystkie osoby wymagające wsparcia z powodu ubóstwa pomoc taką otrzymały. Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że „Osoby wymagające wsparcia z powodu ubóstwa, które zgłaszają się do MOPS w Mońkach lub zgłaszane są przez rodziny i inne osoby trzecie jak również przez instytucje i telefony anonimowe, zostają objęte pomocą i pozostają w zainteresowaniu Ośrodka do czasu rozwiązania ich problemów.”

(akta kontroli str. 189-192)

1.6. W latach 2016-2019 w Mońkach nie realizowano programów i projektów w sposób bezpośredni związanych z zagadnieniem ubóstwa. Natomiast realizowano lub przygotowywano do realizacji programy mające na celu aktywizację zawodową bezrobotnych i zapobieganie wykluczeniu społecznemu:

- a. zrealizowany we współpracy z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 projekt „Razem w przyszłość – program aktywnej integracji podopiecznych MOPS w Mońkach”¹¹. Koszt projektu wyniósł 405 tys. zł, w tym 22,5 tys. zł pochodziło ze środków gminy. W projekcie wzięło udział 50 osób bezrobotnych lub niepozostających w zatrudnieniu,

¹¹ Priorytet VII – Poprawa Spójności Społecznej, Działanie 7.1. – Rozwój działań aktywnej integracji, Priorytet inwestycyjny – 9.1. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększenia szans na zatrudnienie.

korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, zagrożonych wykluczeniem społecznym i będących w wieku aktywności zawodowej. W ramach projektu były prowadzone zajęcia i działania aktywizujące oraz staże zawodowe;

- b. do Lokalnej Grupy Działania – Fundusz Biebrzański zostały złożone wnioski konkursowe na realizację projektów w których udział mają wziąć osoby bezrobotne lub niepozostające w zatrudnieniu, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej i zagrożone wykluczeniem społecznym;
- c. projekt „Lokalnie Pomagamy” – o wartości 306,4 tys. zł ma być realizowany od 1 stycznia 2020 r. Ma w nim wziąć udział 24 osoby, które będą uczestniczyć w zajęciach psychologicznych, szkoleniach i kursach zawodowych, korzystając z doradztwa zawodowego i wsparcia specjalistów, a także odbywać staże zawodowe;
- d. projekt „Klub Integracji Społecznej w Mońkach” – o wartości 421,4 tys. zł, w którym od 1 grudnia 2019 r. ma wziąć udział 26 osób. Zaplanowane działania dotyczą zajęć psychologicznych, doradztwa zawodowego, szkoleń i kursów zawodowych, staży zawodowych i zajęć ze specjalistami.

Inne realizowane w MOPS programy związane były z zagadnieniami dotyczącymi przede wszystkim problemów w rodzinach. Były to m.in.: program „Razem dla Rodziny” realizowany z Fundacją Dialog z Białegostoku, „Masz prawo do mediacji” realizowany z Komendą Miejską Policji w Mońkach, coroczne Mityngi Osób Niepełnosprawnych „Sprawni inaczej” oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy.

(akta kontroli str. 172-187, 193-201)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

MOPS identyfikował i monitorował problemy społeczne osób potrzebujących pomocy, w tym zagrożonych ubóstwem. Wykorzystywano do tego celu informacje gromadzone przez pracowników socjalnych w ramach realizowanych zadań ustawowych, a także pozyskiwane z innych instytucji. Było to podstawą przygotowania wsparcia adekwatnego do potrzeb i oczekiwań osób wymagających pomocy. Realizowane przez MOPS projekty socjalne były ukierunkowane na zwiększenie aktywności zawodowej podopiecznych oraz polepszenie ich konkurencyjności na rynku pracy. Temu celowi służyła też współpraca z instytucjami pozarządowymi.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Realizacja działań mających na celu wychodzenie z ubóstwa

2.1. Liczba mieszkańców Mońek zmniejszyła się od 2015 r. do 2018 r. z 15.279 do 14.901 osób, tj. o 2,5%. Zmniejszyła się również liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z odpowiednio 852 i 485 w 2015 r. do 640 i 365 w 2018 r.¹² Wzrosła natomiast liczba mieszkańców w wieku powyżej 60 lat – z 1846 w 2015 r. do 1954 w 2018 r., z których w tych latach korzystało z pomocy społecznej odpowiednio: 104, 107, 115 i 104.

Głównymi powodami przyznania pomocy w latach 2015-2018 były:

- 1) bezrobocie – pomoc z tego tytułu otrzymało 27,2% potrzebujących. Liczba osób korzystających z pomocy w tym zakresie zmniejszyła się z 748 w 2015 r. do 412 w 2018, a liczba rodzin z 269 do 171;
- 2) wielodzietność – 19,5% potrzebujących. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy w tym zakresie zmalała z 436 i 74 do 363 i 70;
- 3) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 15,4%. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy w tym zakresie zmalała z 415 i 109 do 248 i 67;
- 4) niepełnosprawność – 15,1%, a liczba osób i rodzin zmniejszyła się z 364 i 154 do 265 i 133;
- 5) długotrwała lub ciężka choroba – 13,7%, a liczba osób i rodzin zmalała z 326 i 135 do 244 i 126;

¹² W latach 2015-2018 z pomocy społecznej skorzystało odpowiednio: 852, 754, 647 i 640 osób oraz 485, 433, 391 i 365 rodzin.

- 6) ubóstwo – 6,4%. Liczba osób korzystających z pomocy w związku z ubóstwem zmalała z 262 do 32 osób, a rodzin z 104 do 19¹³.

(akta kontroli str. 207-208, 493-544)

Mieszkańcy Moniek żyjący w ubóstwie byli wspierani przede wszystkim poprzez: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe finansowanie posiłków oraz wypłacanie świadczeń na zakup żywności. Najbardziej powszechnymi formami pomocy były wypłaty zasiłków okresowych, z czego w latach 2015-2018 skorzystało odpowiednio 78, 61, 35 i 9 osób oraz sfinansowanie posiłków: 97, 69, 26 i 10 osobom. Zasiłki celowe otrzymało: 62, 26, 10 i 5 osób, a zasiłki stałe: 16, 6, 5 i 6 osób.

(akta kontroli str. 213-215)

W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor MOPS podał, że: „W zależności od rodzaju potrzeb najbardziej powszechną formą jest forma pieniężna (w tym: zasiłki okresowe i celowe, zasiłki stałe, świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze, itp.). Skuteczność różnych form pomocy jest uzależniona od sytuacji rodzinnej, życiowej, współpracy z pracownikiem socjalnym oraz wewnętrznej motywacji osób potrzebujących. Najtrudniejszą do realizacji formą pomocy jest forma niepieniężna tzn. praca socjalna. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka nie chcą by pracownik socjalny do nich przychodził i wtrącał się w ich życie.”

(akta kontroli str. 189-192)

Informacje o możliwości uzyskania pomocy, w tym przez osoby żyjące w ubóstwie były przekazywane zainteresowanym przez pracowników MOPS – zarówno podczas pracy w terenie, jak i w siedzibie Ośrodka. Ponadto informacje o różnych rodzajach dostępnej pomocy były zamieszczone na stronie internetowej MOPS¹⁴, w Biuletynie Informacji Publicznej MOPS w Mońkach¹⁵ oraz na tablicach ogłoszeń w budynku MOPS. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „.../ Informacje takie przekazywał również Urząd Miejski i jednostki mu podległe, w tym placówki oświatowe.” Charakteryzując najbardziej preferowane formy pomocy Dyrektor MOPS podał, że: „Najbardziej preferowaną formą pomocy przez osoby ubogie jest pomoc finansowa (różnego rodzaju zasiłki i świadczenia) oraz pomoc rzeczowa w postaci żywności również z Banku Żywności w ramach programu POPŻ. Preferowana przez gminę (OPS) forma pomocy to szeroko rozumiana praca socjalna, umożliwienie kontaktu ze specjalistami np. doradcą zawodowym, psychologiem, terapeutą ds. uzależnień. Ośrodek poprzez różnego rodzaju projekty aktywizuje osoby korzystające z pomocy (w tym ubogie) organizując im szkolenia zawodowe pozwalające na zdobycie nowych umiejętności by być bardziej konkurencyjnym na rynku pracy. Tego typu działania przynoszą lepsze efekty w wychodzeniu z ubóstwa niż przekazanie tym osobom tylko środków finansowych. Koszty spotkań ze specjalistami oraz szkolenia są bardziej kosztowną formą pomocy niż tylko techniczne wydanie decyzji przyznającej świadczenia i zrobienie przelewu na konto bankowe.”

(akta kontroli str. 189-192, 210-212)

Z informacji pozyskanych od organizacji pozarządowych, z którymi współpracował MOPS¹⁶, wynika, że Ośrodek realizował z nimi szereg działań, w ramach których pośrednio były wspierane także osoby ubogie, np.:

- z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr zrealizowano projekt „Razem w przyszłość”, który miał aktywizować zawodowo osoby biorące w nim udział,
- Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Wspierajmy się” świadczyło pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (m.in. dwie zbiórki na rzecz osób poszkodowanych w pożarach, zbiórka na leczenie podopiecznych oraz zajęcia z osobami niepełnosprawnymi),
- Lokalna Grupa Działania – Fundusz Biebrzański zorganizowała dla 11 osób z Moniek warsztaty podnoszące umiejętności i zawodowe, a także przygotowała trzy projekty związane z poprawą sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem

¹³ W latach 2015-2018 liczba osób korzystających z pomocy w związku z ubóstwem wynosiła odpowiednio: 262, 194, 75 i 32, a liczba rodzin: 104, 79, 44 i 19.

¹⁴ <http://www.mops-monki.pl>

¹⁵ <http://bip.mops.um.monki.wrotapodlasia.pl>

¹⁶ Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr, Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Wspierajmy się” w Mońkach, Lokalna Grupa Działania Fundusz Biebrzański w Suchowoli, Stowarzyszenie „Bank Żywności” w Suwałkach, Centrum Aktywności Społecznej „Przymat” w Suwałkach i Caritas Archidiecezji Białostockiej Warsztaty Terapii Zajęciowej w Mońkach.

społecznym, w których MOPS jest partnerem lub liderem (projekty są na etapie weryfikowania przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego).

- Stowarzyszenie Bank Żywności Suwałki-Białystok w latach 2015-2018 przekazało pomoc żywnościową 3.469 osobom z terenu Moniek oraz w 2018 r. zorganizowało cztery warsztaty kulinarne i niemarnowania żywności, w których udział wzięło 66 osób,
- Centrum Aktywności Społecznej „Pryzmat” w Suwałkach udzielało pomocy w formie szkoleń, doradztwa zawodowego, doradztwa specjalisty ds. reintegracji społecznej i zawodowej osobom z subregionu suwalskiego, w tym z powiatu monieckiego,
- Caritas Archidiecezji Białostockiej Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadził zajęcia z osobami niepełnosprawnymi.

Żadna z organizacji nie wskazała problemów we współpracy z MOPS w Mońkach.
(akta kontroli str. 218-238)

W MOPS nie dokonywano podziału osób korzystających z pomocy Ośrodka z powodu ubóstwa na poziomy trudności wyjścia z niekorzystnej sytuacji. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: *„Dokonywanie takiego podziału nie było potrzebne. Wyjście z ubóstwa zawsze jest związane z uzyskaniem stałego źródła dochodów. W przypadku osób bezrobotnych jest to znalezienie pracy, a w przypadku osób niezdolnych do pracy uzyskanie np. renty. Praca socjalna jest prowadzona indywidualnie w każdym przypadku i ma na celu jak najskuteczniejszą pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji, bez potrzeby różnicowania osób, którym pomagamy.”*
(akta kontroli str. 210-212)

2.2. Informacje o możliwości realizacji programów rządowych i resortowych MOPS otrzymywał z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Pomocy Społecznej. MOPS uczestniczył w programach związanych z dożywianiem:

- w ramach Programu Rządowego „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania” udzielono pomocy o łącznej wartości 222,4 tys. zł w 2017 r. i 219,8 tys. zł 2018 r. z której skorzystało łącznie 616 i 565 osób. W ramach Programu wypłacono w tych latach odpowiednio 187 osobom (z rodzin liczących łącznie 491 osób) i 155 osobom (415 osób w rodzinach) zasiłki celowe na zakup żywności na kwoty 117,2 tys. zł i 103,1 tys. zł oraz zakupiono odpowiednio 261 i 273 osobom posiłki,
- w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (Podprogramy 2017 i 2018) realizowanego we współpracy ze Stowarzyszeniem Bank Żywności współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym pomoc w postaci żywności otrzymało 2017 r. 960 osób, a w 2018 r. 819 osób,

W MOPS nie realizowano innych programów rządowych i resortowych mających związek z pomocą osobom doświadczającym ubóstwa. Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej wyjaśniła, że: *„Ośrodek nie aplikował o udział w takich programach, gdyż realizowaliśmy programy lokalne dotyczące osób bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym i m.in. doświadczających ubóstwa. MOPS zrealizował we współpracy z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr projekt „Razem w przyszłość – program aktywnej integracji podopiecznych MOPS w Mońkach” dla osób bezrobotnych lub niepozostających w zatrudnieniu. Natomiast obecnie przygotowujemy się do realizacji projektów kierowanych do osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym finansowanych przez Lokalną Grupę Działania – Fundusz Biebrzański, projektu „Lokalnie Pomagamy” obejmującego zajęcia ze specjalistami i doradztwo zawodowe i staże oraz projektu „Klub Integracji Społecznej w Mońkach”, gdzie zaplanowano zajęcia psychologiczne i podnoszące kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych. Chciałabym podkreślić, że ludzie nie są zainteresowani udziałem w takich projektach. Pracownicy socjalni muszą bardzo się starać, aby namówić do udziału w jakimkolwiek działaniu. Dzięki naszej pracy z trudnościami udaje się nam zebrać komplet osób do udziału w naszych lokalnych projektach. MOPS nie korzystał z programów wspierających rozwiązywanie problemu bezdomności, gdyż ten problem nie występuje na terenie gminy.”*
(akta kontroli str. 202-206, 447, 493-544)

2.3. Ośrodek zapewnił osobom potrzebującym możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego. Informację o możliwości skorzystania z tych form pomocy przekazywali zainteresowanym pracownicy socjalni. W latach 2016 – 2018 zapewniono następujące rodzaje porad:

- a) prawne – udzielane w Starostwie Powiatowym w Mońkach dla osób korzystających z pomocy społecznej. MOPS nie posiadał danych o liczbie osób, które z takiej pomocy skorzystały. W ramach projektu „Razem w przyszłość” z porady prawnej skorzystało w 2017 r. 50 osób;
- b) psychologiczne – udzielane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Mońkach. Do skorzystania z tych porad nakłaniali osoby potrzebujące pracownicy socjalni. MOPS nie posiadał danych o liczbie osób, którym udzielono takich porad. W ramach realizowanego w 2015 r. projektu „Twoja przyszłość w Twoich rękach” udzielono porad psychologicznych 8 osobom, a w ramach projektu „Razem w przyszłość” w latach 2017-2018 – 75 osobom;
- c) poradnictwo socjalne były świadczone przez pracowników socjalnych podczas wizyt środowiskowych. Udzielili oni w tym okresie porad odpowiednio 1214, 875, 686 i 687 osobom;
- d) porady rodzinne udzielane były przez zatrudnionego w MOPS asystenta rodziny oraz Zespół ds. Dziecka i Rodziny. Ponadto pracownicy socjalni kierowali na terapię rodzinną do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej rodziny borykające się z problemami lub takie, w których występowała przemoc. Z tych form pomocy skorzystało odpowiednio 16, 20, 22 i 13 rodzin;
- e) porady zawodowe było udzielane przez doradców zawodowych w ramach realizowanych w MOPS projektów. W 2015 skorzystało z nich 8 osób, a w latach 2017-2018 po 50 osób.

Ponadto MOPS zorganizował: w 2015 r. zajęcia ze specjalistą ds. przemocy domowej (w ramach programu „Twoja przyszłość w Twoich rękach”, w których uczestniczyło 12 osób, w 2017 r. zajęcia psychoterapeutyczne, warsztaty pedagogiczno-wychowawcze i trening umiejętności społecznych dla 50 osób (w ramach projektu „Razem w Przyszłość”) i w 2018 r. socjoterapię dla 11 osób (w ramach projektu „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”).

W MOPS nie działały grupy wsparcia, samopomocowe lub terapeutyczne, których celem byłoby wspieranie osób doświadczających ubóstwa. Funkcjonowały natomiast grupy pomagające i wspierające osoby doświadczające przemocy w rodzinie oraz osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny.

(akta kontroli str. 216-217)

2.4. MOPS nie zawierał porozumień z Powiatowym Urzędem Pracy w sprawie pomocy osobom żyjącym w ubóstwie w uzyskaniu zatrudnienia. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mońki na lata 2016-2022 poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy była pierwszym priorytetem działania. W jego ramach określono cztery cele operacyjne i 15 kierunków działania. Podmiotami realizującymi działania były przede wszystkim Urząd Miejski w Mońkach i Powiatowy Urząd Pracy. Zadania przewidziane do realizacji przez MOPS dotyczyły głównie wsparcia i pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym (zagadnienie opisano w punkcie 1.3. wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 15-65)

Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia była świadczona przede wszystkim przez pracowników socjalnych, którzy motywowali do zwiększenia aktywności zawodowej, w tym do udziału w projektach aktywizujących realizowanych w MOPS (zagadnienie opisano w punkcie 1.6. wystąpienia). Z wyjaśnień Dyrektora MOPS oraz z analizy dokumentacji 20 osób, które korzystały z pomocy MOPS, wynika, że pracownicy socjalni podczas przeprowadzania wywiadów i w czasie innych kontaktów z osobami potrzebującymi pomocy przeprowadzali rozmowy w których wspierali te osoby i motywowali je do poszukiwania pracy. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „/.../ Pracownicy sprawdzali również oferty pracy bądź też proponowali podjęcie prac społecznie użytecznych organizowanych przez Urząd Miejski. /.../ Po rozpoznaniu sytuacji danej osoby pracownicy socjalni proponowali też wzięcie udziału

w programach realizowanych w MOPS mających na celu aktywizację zawodową, podniesienie kwalifikacji zawodowych i polepszenie pozycji na rynku pracy.”
(akta kontroli str. 210-212)

W latach 2016-2018 skierowano do prac społecznie użytecznych odpowiednio 9, 10 i 10 osób. W każdym roku cztery z tych osób w ramach prac społecznie użytecznych świadczyło usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osób wymagających tej formy wsparcia¹⁷. MOPS w każdym z tych lat realizował odpowiednio: 6, 50 i 51 kontraktów socjalnych, przy czym 50 kontraktów realizowanych w latach 2017-2018 r. zostało zawartych z uczestnikami projektu „Razem w przyszłość” i dotyczyło działań mających na celu podniesienie kwalifikacji i podjęcie aktywności zawodowej. Kontrakty socjalne zawierane z uczestnikami projektów zobowiązywały ich do udziału w doradztwie zawodowym i poradnictwie psychologicznym. Ich założenia zostały w pełni zrealizowane – uczestnicy projektów zrealizowali zaplanowane zajęcia i staże. Kontrakty zawierane z innymi osobami korzystającymi z pomocy społecznej dotyczyły podjęcia wspólnych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji wynikającej głównie z bezrobocia. Na przykład kontrakt zawarty z osobą długotrwale bezrobotną i nieposiadającą środków do życia zobowiązywał ją do utrzymywania abstynencji, odszukania świadectw pracy i pokrycia zaległości za energię elektryczną. Strona nie wywiązała się z realizacji postanowień kontraktu – nie utrzymywała abstynencji i nie skompletowała świadectw pracy, czego konsekwencją było uchylenie decyzji o przyznaniu zasiłku stałego.
(akta kontroli str. 172-201, 210-212, 262-370, 447-467)

2.5 W badanym okresie na terenie Gminy nie występował problem bezdomności i MOPS nie udzielał pomocy osobom bezdomnym w zakresie uzyskania miejsca zamieszkania. W uchwale Rady Miejskiej w Mońkach w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Mońki¹⁸ nie ustalono odrębnych zasad pomocy mieszkańcom gminy żyjącym w ubóstwie lub potrzebującym schronienia. Zawarto natomiast zapis, że najemcą lokalu socjalnego może zostać wyłącznie osoba, która nie ma tytułu prawnego do lokalu i której średnie miesięczne dochody brutto na jedną osobę gospodarstwa domowego nie przekraczały 120% najniższej emerytury w gospodarstwach jednoosobowych lub 70% w gospodarstwach wieloosobowych (§12 ust. 1), zaś najemcą lokalu mieszkalnego może zostać wyłącznie osoba, która zamieszkuje w lokalu, w którym na osobę przypada mniej niż 5 m² powierzchni i której miesięczne dochody brutto nie przekraczają 150% najniższej emerytury w gospodarstwach jednoosobowych i 100% w gospodarstwach wieloosobowych (§13).

Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „.../ Problem bezdomności jest problemem marginalnym w gminie. Pomoc w uzyskaniu nowego miejsca zamieszkania jest świadczona osobom doświadczającym przemocy domowej oraz w przypadkach zdarzeń losowych: w 2016 i w 2017 po jednym takim przypadku i w 2019 2 przypadki. Miejsca zamieszkania takim osobom były organizowane we współpracy MOPS, Urzędu Miejskiego i Starostwa Powiatowego. /.../ MOPS nie realizował programów wychodzenia z bezdomności.”
(akta kontroli str. 210-212, 239-242)

2.6. Wydatki Gminy na pomoc społeczną wzrosły z 7.860,4 tys. zł w 2015 r. do 18.309 tys. zł w 2018 r. (w 2016 r. wydatkowano 15.620,2 tys. zł, a w 2017 r. 18.144,8 tys. zł). Wydatki na pomoc społeczną w latach 2015-2018 stanowiły odpowiednio: 19,2%, 34,6%, 36,4% i 31,7% wszystkich wydatków Gminy. Wydatki na pomoc z tytułu ubóstwa wyniosły odpowiednio: 313,4 tys. zł, 165,2 tys. zł, 76,4 tys. zł i 26,4 tys. zł i stanowiły: 4%, 1%, 0,4% i 0,14% wydatków na pomoc społeczną. Wysokość wydatków na pomoc z tytułu ubóstwa wynikała z przyjętych w MOPS zasad, zgodnie z którymi za główny powód przyznania pomocy osobie nieposiadającej wystarczających środków utrzymania uznawano bezrobocie, jeżeli osoba ta według pracownika socjalnego mogła podjąć pracę lub jeżeli nie mogła pracować, za powód przyznania pomocy najczęściej uznawano niepełnosprawność, chorobę albo wielodzietność (ubóstwo stanowiło szósty w kolejności powód przyznania pomocy).
(akta kontroli str. 208-209)

¹⁷ Z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych osobom z zaburzeniami psychicznymi nie korzystały osoby doświadczające ubóstwa. W latach 2015-2018 korzystało z takich usług w gminie odpowiednio 20, 23, 26 i 23 osoby, w przypadku których pomocy udzielano z innych niż ubóstwo powodów.

¹⁸ Uchwała Rady Miejskiej w Mońkach Nr XXIX/248/13 z 8 marca 2013 r.

Nakłady na poszczególne formy pomocy dla osób ubogich w latach 2015-2018 kształtowały się następująco:

- zasiłki okresowe – 188,1 tys. zł, 107 tys. zł, 43,7 tys. zł i 5 tys. zł¹⁹;
- zasiłki stałe – 63,9 tys. zł, 29,9 tys. zł, 19,5 tys. zł i 17,7 tys. zł²⁰;
- dożywianie – 42,7 tys. zł, 23,1 tys. zł, 10,7 tys. zł i 1,9 tys. zł²¹;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej – 5,3 tys. zł, 2,6 tys. zł, 1,7 tys. zł i 1,4 tys. zł²²;
- zasiłki celowe – 9,8 tys. zł, 2,5 tys. zł, 0,9 tys. zł i 0,3 tys. zł²³.

Przeciętna roczna wysokość świadczeń na jedną osobę korzystającą z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa wynosiła w przypadku:

- zasiłku okresowego – 2.412 zł, 1.755 zł, 1.248 zł i 561 zł;
- zasiłku stałego – 3.992 zł, 4.990 zł, 3.897 zł i 2.947 zł;
- zasiłku celowego – 158 zł, 96 zł, 86 zł i 68 zł;
- dożywiania – 440 zł, 335 zł, 412 zł i 195 zł.

W wykazach potrzeb zamieszczonych w sprawozdaniach z działalności MOPS w Mońkach nie określano zadań dotyczących pomocy osobom żyjącym w ubóstwie (zakres informacji zawartych w sprawozdaniach opisano w punkcie 1.4 wystąpienia pokontrolnego). Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mońkach posiada realne możliwości zapewnienia wszystkim potrzebującym pomocy i wsparcia z tytułu ubóstwa. /.../ Posiadany budżet MOPS w Mońkach w podstawowym stopniu zapewnia osobom ubogim środki na przeżycie.” (akta kontroli str. 172-187, 189-201, 243-261, 493-544)

2.7. Analiza dokumentacji 20 spraw osób lub rodzin, które w latach 2017 – 2019 (I półrocze) były objęte działaniami MOPS i które przestały korzystać z pomocy Ośrodka wykazała, że:

- we wszystkich przypadkach pomocy udzielono na wniosek, a wnioskodawcami w 15 przypadkach były kobiety, a w pięciu mężczyźni;
- dwóch wnioskodawców było w wieku poniżej 30 lat, czterech w wieku od 30 do 39 lat, ośmiu między 40 a 49 lat, czterech pomiędzy 50 a 59 lat i dwoje powyżej 60 lat;
- dziewięć spraw dotyczyło osób samotnych, dwie osób samotnych z dziećmi (1 i 3 dzieci), jedna bezdzietnej pary i osiem par (małżeństwa lub konkubinaty) z dziećmi (od 1 do 7 dzieci). W połowie badanych spraw (10) wnioskodawcy korzystali z programu Rodzina 500+;
- w 13 przypadkach wsparcie było udzielanie powyżej pięciu lat. Głównymi powodami udzielania pomocy było: długotrwałe bezrobocie (osiem spraw) oraz ciężka choroba lub niepełnosprawność (pięć spraw). Przyczyny te często występowały kumulatywnie i były powiązane z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wielodzietnością;
- w dokumentacji żadnej ze spraw nie było informacji o przyczynach zakończenia (zawieszenia) korzystania z pomocy MOPS. Z informacji przekazanych przez pracowników socjalnych prowadzących badane sprawy wynika, że: w 14 osób podjęto pracę, jedna osoba uzyskała rentę, w jednym przypadku nastąpiła poprawa sytuacji materialnej, jedna osoba wyprowadziła się z Moniek, w trzy osoby przestały zgłaszać się po pomoc do MOPS, a pracownicy nie mieli wiedzy o ich dalszym losie;
- we wszystkich przypadkach po wpływie do MOPS wniosku o pomoc był przeprowadzany wywiad środowiskowy. Wywiady były przeprowadzane najczęściej w terminie do dwóch tygodni od złożenia wniosku. W wywiadach pracownik socjalny dokonywał analizy sytuacji osoby ubiegającej się o świadczenie (opisując sytuację

¹⁹ Łączna wysokość zasiłków okresowych wypłaconych przez MOPS wyniosła odpowiednio: 719,5 tys. zł, 647 tys. zł, 481,6 tys. zł i 377 tys. zł.

²⁰ Łączna wysokość wypłaconych zasiłków stałych wypłaconych przez MOPS wyniosła: 265,8 tys. zł, 266,5 tys. zł, 256,7 tys. zł i 269,7 tys. zł.

²¹ Łączna wysokość wydatków na posiłki w MOPS wyniosła: 300 tys. zł, 261,6 tys. zł, 238,2 tys. zł i 229,8 tys. zł.

²² Łączna wysokość opłaconych składek ubezpieczenia zdrowotnego wyniosła: 75,8 tys. zł, 90,9 tys. zł, 91,8 tys. zł i 92,8 tys. zł.

²³ Łączna wysokość wypłaconych przez MOPS zasiłków celowych wyniosła: 45,6 tys. zł, 19,8 tys. zł, 25,9 tys. zł i 8,4 tys. zł.

rodzinną, mieszkaniową, zdrowotną i zawodową), określał potrzeby i oczekiwania i przedstawiał propozycje pomocy. Treść wywiadów umożliwiała rozpoznanie sytuacji materialnej, zawodowej i zdrowotnej wnioskodawcy. Ponadto sytuację materialną dokumentowano m.in. oświadczeniami majątkowymi i wydrukami raportów Powiatowego Urzędu Pracy. W żadnej ze spraw nie zawierano kontraktu socjalnego. Z każdym wnioskodawcą podejmowano pracę socjalną, w ramach której przeprowadzano rozmowy w sprawie aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych, motywowano do podjęcia starań o uzyskanie renty, przeprowadzano rozmowy o bieżących potrzebach, radzeniu sobie z bieżącymi problemami i sytuacji zdrowotnej rodziny;

- w analizowanych sprawach wydano łącznie 193 decyzje. Dotyczyły one przyznania zasiłków okresowych, na zakup żywności, opału i leków, dodatków mieszkaniowych i na zakup opału oraz ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego. Świadczenia były przyznawane na okres od 1 do trzech miesięcy (zasiłki okresowe) lub jednorazowo (zasiłki na zakup leków, żywności). W żadnej z analizowanych spraw nie został przekroczony 30-dniowy termin na wydanie decyzji administracyjnej o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy po wpłynięciu wniosku o taką pomoc. Wszystkie decyzje administracyjne zostały wydane przez Dyrektora MOPS lub kierownika Działu Pomocy Środowiskowej, na podstawie upoważnienia udzielonego przez Burmistrza Mońki. Zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 §1 i 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁴, w tym m.in.: dane organu wydającego i adresata, uzasadnienie faktyczne i prawne i pouczenie o trybie odwoławczym. Żadna z decyzji nie była decyzją odmowną i w żadnej sprawie nie wpłynęły odwołania od wydanych rozstrzygnięć;
- we wszystkich sprawach prowadzona dokumentacja zawierała informacje uzasadniające przyznanie pomocy, jednak w żadnej ze spraw nie przedstawiono informacji o efektach prowadzonej pracy socjalnej. Działania przewidziane w planach pomocy były zgodne z wnioskami o udzielenie pomocy. Ocena bieżącej sytuacji wnioskodawcy, a co za tym idzie skuteczności wcześniej udzielanej pomocy, była dokonywana podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego po złożeniu kolejnego wniosku o pomoc. (akta kontroli str. 262-370, 488-492)

2.8. W latach 2017 – 2019 (I półrocze) w MOPS wydano 33 decyzje o odmowie przyznania świadczeń (bez decyzji dotyczących pobytu w domach pomocy społecznej i usług opiekuńczych), z których pięć dotyczyło osób, które otrzymywały pomoc w związku z ubóstwem. W przypadku pozostałych 28 spraw główną przesłanką odmowy pomocy było przekroczenie kryterium dochodowego (17 odmów). Analiza pięciu decyzji odmownych dotyczących osób otrzymujących pomoc w związku z ubóstwem – dwóch wydanych w 2016 r., jednej w 2017 r. i dwóch w 2018 r. – wykazała, że:

- zostały one wydane z upoważnienia Burmistrza Mońki przez Dyrektora MOPS;
- zawierały wszystkie wymagane elementy decyzji administracyjnej: oznaczenie organu wydającego decyzję, adres i miejsce wydania, oznaczenie adresata, podstawę prawną do jej wydania, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym;
- dwie z analizowanych decyzji dotyczyły wniosku o udzielenie specjalistycznych usług opiekuńczych, jedna przyznania zasiłku okresowego i celowego na zakup żywności, jedna zasiłku celowego i jedna zasiłku celowego na zaspokojenie innych potrzeb. Powodami odmowy udzielenia pomocy był w przypadku dwóch pierwszych spraw brak możliwości świadczenia wnioskowanych usług na terenie gminy Mońki, w przypadku dwóch następnych spraw przekroczenie kryterium dochodowego i w ostatnim przypadku brak środków na sfinansowanie potrzeb, które mogły zostać zaspokojone przez wnioskującą. Pomocy odmówiono w tym przypadku na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego podczas

²⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze m. Ustawa zwana dalej „Kpa”.

którego ustalono, że wnioskująca osiąga dochody niewliczane do kryterium dochodowego i pobiera inne świadczenia;

- odwołania złożone do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (dalej „SKO”) od decyzji odmownych dotyczyły jednej sprawy. Pierwsze odwołanie zostało złożone po odmowie przyznania dziecku wnioskującej świadczenia usług specjalistycznych. Odmowa dodatkowych, wskazanych przez wnioskującą usług, została uzasadniona tym, że dziecku wnioskującej zapewniono szereg zajęć edukacyjnych, rewalidacyjnych, logopedycznych i dydaktyczno-wychowawczych. Decyzją z 20 czerwca 2018 r. SKO uchyliło decyzję odmowną i przekazało sprawę do ponownego rozpoznania, wskazując, że MOPS nie ocenił załączonych do wniosku dokumentów, w tym orzeczeń o potrzebie kształcenia i nie ustalił czy skarżąca spełnia ustawowe przesłanki do przyznania specjalistycznych usług wychowawczych. Po przeprowadzeniu postępowania, w ramach którego MOPS wspólnie z wnioskującą oraz psychologiem i logopedą z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Mońkach ustalił formy terapii dziecka, Dyrektor MOPS wystąpił do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanie środków na sfinansowanie terapii, która miałaby być prowadzona na terenie innej gminy. Wojewoda Podlaski, powołując się na art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej odmówił sfinansowania usług realizowanych na terenie innej gminy. Na tej podstawie w dniu 26 października 2018 r. Dyrektor MOPS ponownie odmówił przyznania świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych. Po zaskarżeniu decyzji, SKO w dniu 17 grudnia 2018 r. uchyliło ją w całości i przyznało wnioskującej świadczenia z zakresu integracji sensorycznej i terapii behawioralnej w wymiarze czterech godzin tygodniowo oraz zajęcia z zakresu aktywnego treningu słuchowego *neuroflow* w wymiarze jednej godziny tygodniowo. Wojewoda, po otrzymaniu wniosku Dyrektora MOPS, odmówił przyznania środków wskazując, że zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej brak jest podstaw prawnych do przyznania środków na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych poza miejscem zamieszkania osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto Dyrektor Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi z 12 marca 2019 r. przekazanej na zapytanie Dyrektora MOPS wskazał, że organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminę i to wojewoda ustala sposób realizacji tego zadania (na podstawie art. 22 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej), natomiast gmina, zgodnie z art. 110 ust 2 ustawy o pomocy społecznej przy realizacji tych zadań kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę. W przedmiotowej sytuacji Wojewoda Podlaski nie zaakceptował wskazanego przez SKO sposobu realizacji usług i odmówił ich sfinansowania.

(akta kontroli str. 371-372, 468-487)

2.9. W trakcie kontroli przeprowadzone zostało badanie ankietowe, w którym respondenci oceniali skuteczność udzielonego wsparcia, satysfakcję z udzielanego wsparcia oraz mogli określić jakiej pomocy najbardziej oczekują. Spośród 30 klientów Ośrodka, którym przekazano ankiety – wypełniło je 24 osoby (80% ankietowanych). Średnia wieku ankietowanych wyniosła 45 lat i w większości korzystali oni z pomocy społecznej dłużej niż 4 lata (67%). Większość respondentów wskazała, że:

- w ciągu ostatnich pięciu lat ich sytuacja poprawiła się zdecydowanie lub zauważalnie – 46%,
- ich sytuacja i potrzeby zostały prawidłowo ocenione przez pracownika MOPS – 79%,
- dobrze i bardzo została oceniona skuteczność udzielanego wsparcia – 71%,
- z 15 respondentów udzielających odpowiedzi w tym zakresie: sześciu było zadowolonych z pomocy finansowej, po dwóch z pomocy żywnościowej, kursów i szkoleń oraz możliwości podjęcia pracy. Natomiast trzech respondentów nie było zadowolonych z żadnej pomocy,
- z 11 ankietowanych, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie o najbardziej oczekiwaną formę pomocy: sześciu podało, że oczekuje wzrostu pomocy finansowej lub materialnej, dwóch większej pomocy specjalistów psychologów i pracowników

socjalnych i po jednym każdej pomocy oraz pomocy w uzyskaniu mieszkania komunalnego,

- wskazując sposoby poprawy skuteczności pomocy pięć z ośmiu osób, które odpowiedziały na to pytanie wskazało, że należy zwiększyć pomoc finansową i materialną, jedna osoba była zadowolona ze stanu obecnego, jedna nie miała zdania w tym zakresie, a jedna wskazała, że należy zmienić władze i pracowników MOPS.

(akta kontroli str. 373-444)

2.10. Oceniając uregulowania prawne obowiązujące w zakresie niesienia pomocy i wsparcia osobom ubogim Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „/.../ stwarzają (one) optymalne warunki do zapewnienia pomocy i wsparcia osobom ubogim. Jednak w naszej ocenie zasiłek okresowy jak i jego wysokość powinien być zasiłkiem uznaniowym. Jednym z przepisów, które należałoby zmienić jest przepis dotyczący dochodów z pracy w gospodarstwie rolnym. Często przedstawiana przez rolników wysokość ich dochodów z gospodarstwa rolnego (tylko z ha przeliczeniowego) jest nieadekwatna do faktycznie osiągniętych dochodów (hodowla bydła, trzody chlewnej i itp.). Zmiana przepisów i wliczanie świadczenia wychowawczego do dochodu rodziny i kryterium dochodowego. Brak takiego przepisu doprowadza do takiej sytuacji, że niepracujące osoby w rodzinie często posiadają większe środki finansowe otrzymane z OPS niż samotny emeryt, którego wysokość najniższej emerytury nie pozwala na otrzymanie pomocy z OPS, gdyż jego bardzo niska emerytura wliczana jest do dochodu i przekracza kryterium dochodowe, pozwalające na otrzymanie pomocy z OPS.” Ponadto dodał, że: „Należałoby /.../ ustawowo zdefiniować, czym jest ubóstwo, czym się charakteryzuje, jakie są objawy ubóstwa. Wówczas będzie wiadomo, jakie należy podjąć kroki i działania by wyprowadzić osoby/rodziny z ubóstwa.”

(akta kontroli str. 189-192)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości:

MOPS zapewniał osobom żyjącym w ubóstwie pomoc po przeprowadzeniu rzetelnego i zgodnego z obowiązującymi przepisami postępowania, w ramach którego dokonywano rzetelnego rozpoznania sytuacji życiowej wnioskujących o udzielenie pomocy. Pracownicy socjalni każdorazowo przed opracowaniem decyzji o udzieleniu pomocy przeprowadzali wywiady środowiskowe oraz w ramach prowadzonej pracy socjalnej motywowali beneficjentów do aktywnego poszukiwania pracy oraz świadczyli pomoc w zakresie poradnictwa socjalnego i rodzinnego. Prowadzona dokumentacja zawierała informacje uzasadniające przyznanie pomocy oraz precyzyjnie ustalony jej zakres. MOPS zapewnił także podopiecznym możliwość wzięcia udziału w projektach aktywizujących zawodowo i polepszających ich sytuację na rynku pracy.

OBSZAR

3. Trwałość efektów podejmowanych działań zmierzających do ograniczenia ubóstwa

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach 2016 – 2018 z powodu ubóstwa pomoc przyznano odpowiednio: 194, 75 i 32 osobom. W tym okresie ze wsparcia MOPS z tego tytułu przestało korzystać: 92, 56 i 22 osoby. Wskaźnik procentowy osób, które zaprzestały korzystania z pomocy w stosunku do osób z niej korzystających w danym roku (wskaźnik rotacji), wyniósł odpowiednio 47,4%, 74,7% oraz 68,7%. W tym samym okresie MOPS po raz pierwszy udzielił pomocy z tytułu ubóstwa odpowiednio: 29, 7 i 3 osobom.

(akta kontroli str. 445)

3.2. MOPS posiadał wiedzę o dalszych losach osób lub rodzin, które przestały korzystać z pomocy z powodu ubóstwa. Z analizy badanych spraw oraz wyjaśnień pracowników socjalnych wynika, że wprawdzie w dokumentacji spraw brak jest informacji o dalszych losach osób korzystających wcześniej z pomocy, to jednak pracownicy socjalni mają wiedzę o swoich byłych podopiecznych. Wiedza ta pochodzi najczęściej z doraźnych spotkań z podopiecznymi podczas pracy w terenie oraz informacji przekazywanych przez innych podopiecznych, którzy nadal korzystając z pomocy społecznej.

W okresie objętym kontrolą MOPS nie prowadził i nie zlecał badania grupy osób korzystających ze wsparcia ośrodka z powodu ubóstwa. Nie dokonywano również w formie pisemnej ewaluacji skuteczności udzielanych świadczeń. Skuteczność wcześniej udzielanej

pomocy była pośrednio oceniana podczas sporządzania wywiadu środowiskowego po złożeniu przez osobę potrzebującą kolejnego wniosku o przyznanie pomocy. Ze względu na fakt, że świadczenia pomocy były z zasady udzielane na okres od jednego do trzech miesięcy, sytuacja beneficjenta i skuteczność pomocy były oceniane regularnie.

(akta kontroli str. 446)

3.3. Oceniając skuteczność systemu wspierania osób ubogich Dyrektor MOPS wyjaśnił, że: „Każdy obywatel ma prawo do godnego życia. Jednak słabą stroną systemu pomocy społecznej jest łatwość otrzymania dużych środków finansowych po spełnieniu warunków ustawowych. Prowadzi to do uzależnienia się od takiej formy pomocy, rozleniwienia tych osób. Wysokość otrzymywanych środków finansowych nie prowadzi do skutecznego wyjścia tych osób z ubóstwa. Często osoby z tej grupy są osobami uzależnionymi od alkoholu, mają braki w wykształceniu. Brak motywacji z ich strony na zmianę swojego dotychczasowego życia powoduje, że praca Ośrodka nie przynosi pozytywnych efektów. Oddziaływaniem najbardziej skutecznym wydaje się być proces edukacji zwiększający kwalifikacje zawodowe zmniejszające ryzyko pozostawania ubogim. Środki finansowe powinny być tylko uzupełnieniem osiąganych dochodów. Zanim osoba otrzyma środki finansowe powinna przejść ścieżkę wsparcia merytorycznego np. psycholog, doradca zawodowy, proste prace np. społeczne itp.”

(akta kontroli str. 189-192)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W MOPS nie dokonywano w sposób sformalizowany ewaluacji skuteczności oferowanych form pomocy. Ewaluacja skuteczności prowadzonych działań pomocowych była prowadzona na bieżąco przez pracowników socjalnych podczas dokonywania wywiadów środowiskowych. Jej efektem było przyznawanie osobom potrzebującym najbardziej adekwatnych do ich sytuacji form pomocy.

IV. Wnioski

Uwagi
Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

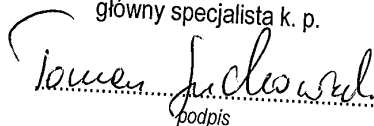
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

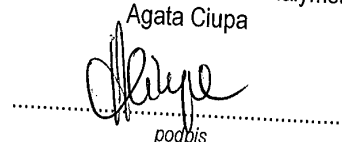
Białystok, 17 października 2019 r.

Kontroler:

Tomasz Suchowierski
główny specjalista k. p.

podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Agata Ciupa

podpis